

Vreemd maar waar: de meest plausibele verklaring voor de opkomst van radicaal-rechts is ook de minst populaire

Jesse Frederik

21.05.26 Analyse 15-20 min

Illustraties door Kimberly Elliott (voor *De Correspondent*)

Vraag een PVV-kiezer waarom hij PVV stemt en hij zegt: migratie. Vraag het een politicoloog en je krijgt een ander antwoord: gesloten bibliotheken, verdwenen huisartsenposten, veertig jaar neoliberalisme. Hoe zit dat?

Over het succes van radicaal-rechts zijn bibliotheken volgeschreven. De insteek is vaak dezelfde: hoe bestaat het, dat mensen vatbaar zijn voor deze dwaalleer? Industriële desinformatie? Het neoliberalisme? Henk Kamp?

De laatste toevoeging aan het genre is *De symfonie van onvrede. De opmars van radicaalrechts* van politicoloog Catherine de Vries.

De these van het boek is simpel: door het terugtrekken van de overheid ervaren burgers een verlies (dat zijn de noten), radicaal-rechtse politici hertalen die verlieservaring naar haat tegen anderen (dat is de melodie), middenpartijen en media verspreiden die boodschap van haat (dat zijn de versterkers) – en ziedaar: de symfonie van onvrede. (In deze ietwat ontspoorde metafoor zijn er ook componisten, dirigenten, een orkest, een partituur, een weerklank, en dissonanten – maar die mag je vergeten.)

Het boek is een uitwerking van wat De Vries tweeënhalf jaar geleden al schreef na de enorme verkiezingszege van de PVV. Slechts ‘een harde kern van radicaal-rechtse stemmers’ was volgens haar gedreven door ‘kritiek op het migratiebeleid’. Wat mensen écht richting radicaal-rechts dreef was ‘de uitholling van publieke voorzieningen’.

Nou stuurde een spion bij peilbureau Ipsos I&O mij onlangs een overzicht met de stemmotivaties van PVV-kiezers bij de verkiezingen van 2025. Zo’n 67 procent gaf in een open vraag aan PVV te stemmen vanwege migratie, ‘Nederlanders eerst’ of anti-islam. Op de tweede plaats, met 8 procent, stond ‘alles’. De uitholling van publieke voorzieningen (of iets wat daar in de verste verte op leek) werd door geen enkele respondent genoemd.

Maar van de eigen stemverklaringen van radicaal-rechtse kiezers is De Vries niet zo onder de indruk. ‘Dat iemand in een survey zegt “ik heb op de PVV gestemd” en ook problemen heeft met migratie, zegt nog niks over waarom mensen tegen migratie zijn’, zei ze in mijn podcast.

Nou erkende De Vries in mijn podcast dat migratie een reden kan zijn om op een radicaal-rechtse partij te stemmen. Maar in haar boek worden migratiestandpunten eigenlijk steevast beschreven als aangepraat (men is de fabeltjesfuik in gevaren) of afgeleid (men is eigenlijk boos op het neoliberalisme). ‘De onvrede in Europa over de terugtrekking van de staat is reëel’, noteert De Vries in haar boek. ‘Maar wordt geprojecteerd op [...] “de elite” en “de migrant”.’

De radicaal-rechtse kiezer, de lemming, hij doet maar wat!

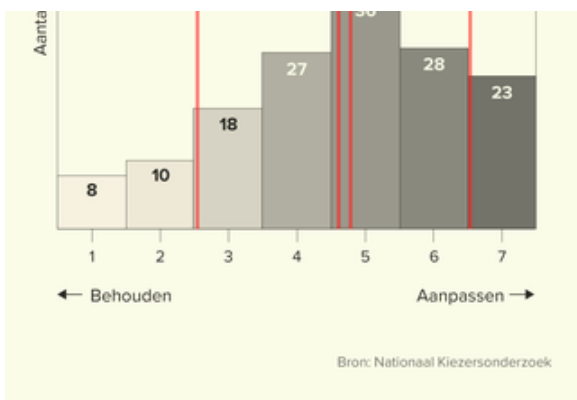
Ik zal maar meteen kleur bekennen: ik ben sceptisch over dit genre kiezersduiding. Wanneer iemand op PRO stemt omdat die zich zorgen maakt over het klimaat, dan vinden we dat volstrekt vanzelfsprekend (niemand die er iets achter gaat zoeken). Maar als mensen zeggen ‘Nederlanders eerst!’, dan bedoelen ze opeens: ‘Mag de huisartsenpost weer open?’ Is dat niet een beetje vergezocht?

Politologen Meindert Fennema en Wouter van der Brug merkten ruim twintig jaar geleden op dat de meest voor de hand liggende verklaring voor een stem op een anti-migratiepartij – namelijk dat mensen tegen migratie zijn – onder politicologen weinig populair is. De reden? ‘Veel onderzoekers vinden het moeilijk te geloven dat kiezers rationeel zouden stemmen op wat zijzelf racistische of neofascistische partijen vinden.’

Dat gevoel bekwam mij ook toen ik het boek van De Vries las. Allerlei redenen om radicaal-rechts te stemmen passeren de revue: de Rutte-doctrine, Groningers die ‘al meer dan tien jaar op schadeherstel wachten’ (nieuws voor mij), en bezuinigingen in het kader van de decentralisatie van de jeugdzorg (de uitgaven aan jeugdzorg zijn sinds die decentralisatie meer dan verdubbeld van 3,6 miljard in 2015 naar 8,1 miljard in 2024), maar de meest voor de hand liggende verklaring ontbreekt.

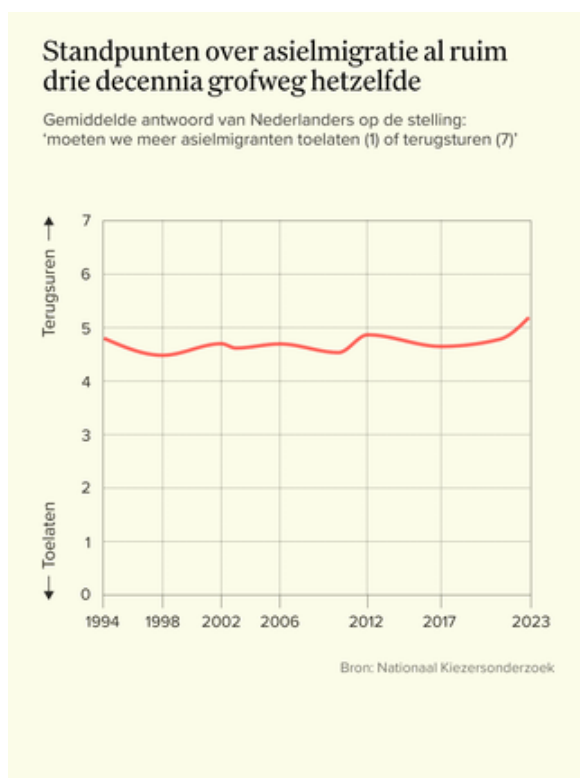
Wanneer je kiezers vraagt zichzelf en partijen te positioneren op de stelling ‘moeten migranten zich aanpassen aan de Nederlandse cultuur of mogen zij hun eigen cultuur behouden?’ – dan zie je dat nogal veel kiezers zichzelf dicht bij het standpunt van radicaal-rechtse partijen plaatsen, en – niet geheel onlogisch – daarom ook vaker op radicaal-rechtse partijen stemmen.

Catherine de Vries hamert erop dat dwarsverbanden in peilingen je weinig vertellen over werkelijke oorzaken. ‘Stemt iemand [op] de PVV omdat ze migratie belangrijk vinden, of vinden ze migratie belangrijk omdat ze op de PVV stemmen?’ zei ze in mijn podcast.

Maar wat opvalt als je naar kiezersonderzoek kijkt is dat migratiestandpunten eigenlijk niet zo bijster veel veranderen. Wat dat betreft is het weinig plausibel dat allerlei actuele ontwikkelingen (zoals de doorbraak van radicaal-rechtse partijen) oorzaak zouden zijn van negatief migratiesentiment – dat sentiment is er namelijk al zo lang we het peilen. In 1994 vond iets meer dan de helft van Nederland dat we meer asielzoekers moeten terugsturen dan toelaten, in 2023 vond 63 procent dat.

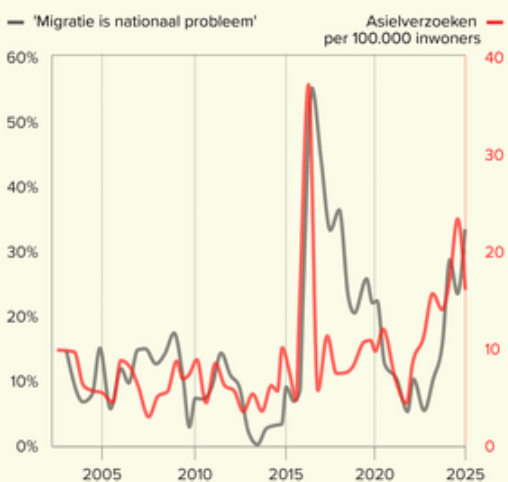
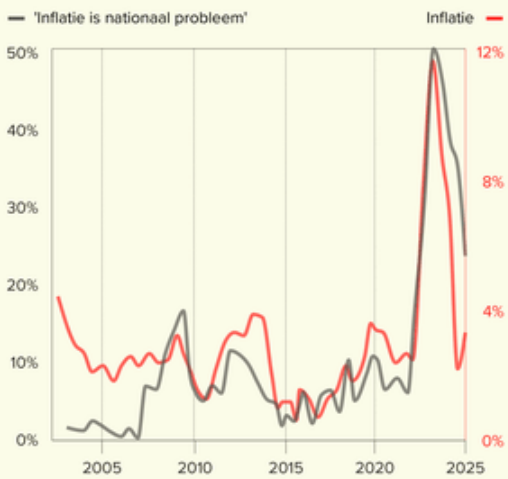
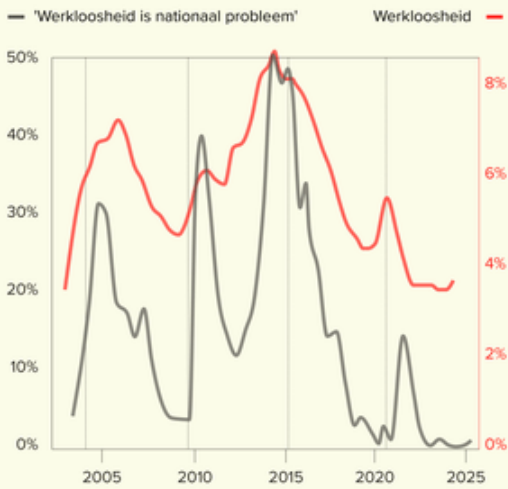

Wat wel is veranderd: kiezers laten deze migratiestandpunten steeds nadrukkelijker meewegen in het stemhokje. In 1998 was migratie nog een electorale bijzaak (veel kiezers die negatief dachten over migratie kwamen niet eens opdagen bij verkiezingen), inmiddels is het voor veel kiezers hoofdzaak. Maar liefst 35 procent van de kiezers gaf bij de verkiezingen in 2023 aan dat zij hun stem vooral baseerden op het onderwerp migratie.

Misschien is dat ook niet zo vreemd. Als een hoop kiezers mínder asielmigratie willen, maar méér asielmigratie krijgen dan gaan ze dat als een probleem ervaren. De Eurobarometer peilt al bijna twee decennia wat mensen ervaren als de twee grootste problemen in hun land. Wat blijkt: als er veel werkloosheid is, dan noemen mensen vaak werkloosheid; is er veel inflatie, dan maken mensen zich zorgen over inflatie; en is er veel asielmigratie, dan zien mensen een migratieprobleem.

Wanneer er veel werkloosheid, inflatie of migratie is, maken Nederlanders zich daar ook vaker zorgen over

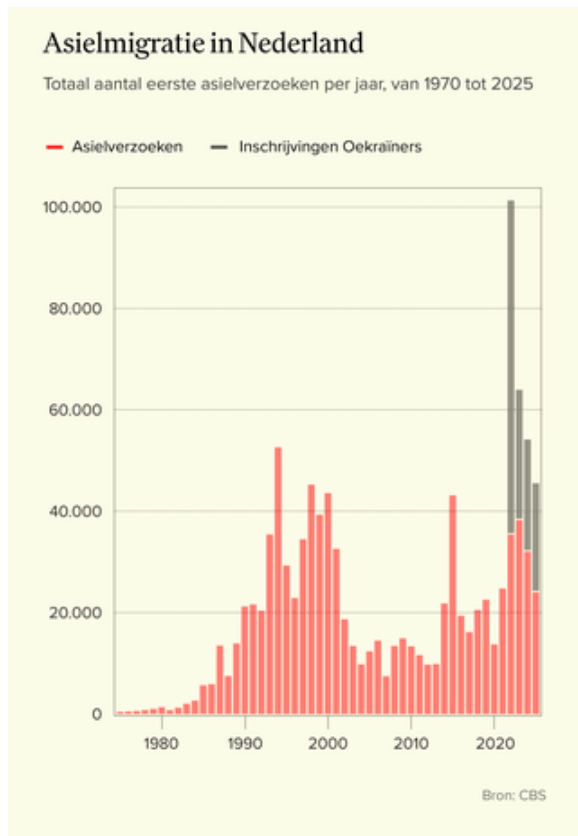
Aandeel Nederlanders dat werkloosheid, inflatie en/of migratie noemt bij top twee nationale problemen, afgezet tegen werkloosheidspercentage, inflatie, en asielinstream

Bron: Eurobarometer, Eurostat

‘In Nederland komen er objectief gezien maar weinig asielzoekers binnen,’ schrijft Catherine de Vries in haar boek. De asielcrisis is vooral een gevoel. Volgens De Vries komt dat ‘doordat emoties de lenzen zijn geworden waardoor feiten betekenis krijgen’ en ‘gevoelens beter verkopen dan statistieken.’ Maar wie over een langere periode kijkt ziet dat er de afgelopen vijf jaar bovengemiddeld veel asielmigranten binnenkwamen. En wanneer je de komst van Oekraïners

meerekent (en waarom zou je dat eigenlijk niet doen?), kwamen er niet eerder zoveel asielmigranten naar Nederland als de afgelopen jaren.

Een gapend representatiegat

Radicaal-rechtse partijen munten de onvrede over (asiel)migratie door te claimen dat er een culturele en politieke elite is die maling heeft aan de migratiezorgen van een hoop kiezers. ‘Populisten worden vaak omschreven als mensen die claimen een representatiekloof te dichten’, noteert politiek econoom Laurenz Guenther hierover. ‘Tot op heden hebben onderzoekers grotendeels nagelaten te controleren of dit klopt.’

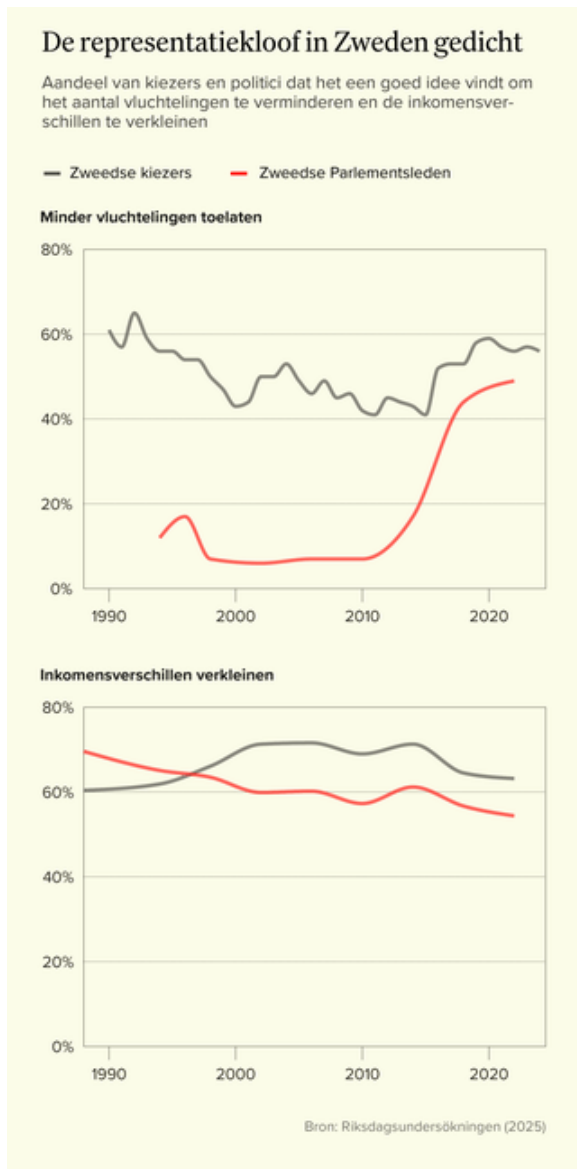
Dus deed Guenther dat zelf maar. Hij vergeleek de antwoorden van 27 duizend burgers uit 27 Europese lidstaten in peilingen met antwoorden in enquêtes onder 994 leden van nationale en Europese parlementen. Zo kon hij zien: op welke onderwerpen wijken de opvattingen van kiezers en gekozenen het meest af?

Wat bleek: op onderwerpen als immigratie, integratie, en het bestraffen van criminaliteit was de gemiddelde Europese burger véél conservatiever dan de gemiddelde Europese politicus. De culturele kloof tussen de gemiddelde Europeaan en de gemiddelde Europese politicus bleek ongeveer zo groot als de kloof tussen het gemiddelde communistische parlements lid en het gemiddelde conservatieve parlements lid, laat Guenther zien.

Vandaag de dag ziet dat plaatje er vermoedelijk wel anders uit. De gegevens van Guenther komen uit 2009, toen Europese rechtspopulistische partijen slechts 7 procent van de stemmen haalden. In 2025 was hun stemaandeel meer dan verdrievoudigd naar 24 procent. Daarmee is de representatiekloof op thema's als migratie en integratie ook deels gedicht.

De beste langjarige data komt uit Zweden, waar ze al sinds de jaren negentig bij elke verkiezing parlementsleden én kiezers op dezelfde onderwerpen peilen. Steeds gaf ergens tussen de 40 en 65 procent van de Zweedse kiezers aan minder asielmigratie te willen. Meestal was minder dan tien procent van de parlementsleden het daarmee eens. Pas toen de rechts-populistische Zweedse Democraten begonnen te groeien, verschoof de parlementaire opinie richting de publieke opinie.

Op een thema als het verkleinen van de inkomensverschillen vormden parlementariërs al veel langer een aardige afspiegeling van de opvattingen van kiezers.

Nu kun je het met recht betreuren dat de anti-migratiestandpunten die onder kiezers al normaal waren, nu ook onder politieke elites normaal zijn geworden. Maar het hoeft niet per se te verbazen dat in een vertegenwoordigende democratie populaire standpunten vroeg of laat vertegenwoordigd worden. Zeker als die standpunten – bijvoorbeeld: door de komst van meer asielmigranten naar Europa – in het hoofd van veel kiezers relevanter zijn geworden.

Wat mij weer terugbrengt bij het boek van Catherine de Vries over de opmars van radicaal-rechts in Europa – want daarin lees je over al het voorgaande dus niks. Wel over gesloten Britse huisartsenposten (winst voor Reform), slechte leningen van foute banken aan Franse gemeenten (een meevaller voor het Rassemblement National), en een olijfboomziekte in Puglia (kassa voor Lega).

Radicaal-rechts stemmen, want: koude sanering

Dus: wat is nou het beste bewijs dat De Vries aanraadt voor haar stelling dat de opmars van radicaal-rechts vooral valt te verklaren door vershraling van publieke voorzieningen?

In de serieuze politicologie zijn correlaties passé. Wat telt is causaal bewijs, een experiment bij voorkeur, of beter nog: een experiment dat de werkelijkheid je cadeau doet. ‘Bij goed bewijs denken wij, als politieke economen, wel aan een natuurlijk experiment’, vertelde De Vries mij.

En laat De Vries nu net samen met drie co-auteurs zo'n natuurlijk experiment hebben gevonden in Italië. Het onderzoek 'Geographies of discontent: Public service deprivation and the rise of the far right in Italy' verscheen zelfs in het *American Journal of Political Science*, een van de meest prestigieuze tijdschriften in de politieke wetenschappen.

In 2010 moesten alle Italiaanse gemeenten met minder dan vijfduizend inwoners verplicht gaan samenwerken om kosten te besparen. Ziedaar het natuurlijke experiment: kleinere gemeenten kregen een smerige gifpil van koude sanering toegediend, net iets grotere gemeenten niet. Door de verkiezingsuitslagen aan beide kanten van die bevolkingsdrempel te vergelijken voor en na 2010, kun je zuiver meten of mensen radicaal-rechts gaan stemmen wanneer de vuilniswaggen minder vaak langsrijdt.

'De wet trok een harde grens bij vijfduizend inwoners: gemeenten net onder die drempel werden wel geraakt, gemeenten er net boven niet', legt De Vries uit in haar boek. 'Zo konden we een dorp met 4.999 inwoners vergelijken met eentje met 5.001 inwoners.' De resultaten lieten, aldus De Vries, 'weinig ruimte voor twijfel'. De steun voor radicaal-rechts groeide sinds 2010 met anderhalf procentpunt in de kleinere gemeenten.

Op het oog is anderhalf procentpunt niet wereldschokkend – Lega en Fratelli d'Italia haalden samen 34 procent van de stemmen in 2022 – maar het gaat De Vries om het blootleggen van een mechanisme. Als een betrekkelijk obscure gemeentehervorming al zoveel kiezers naar radicaal-rechts kan jagen – kun je nagaan wat veertig jaar neoliberalisme allemaal heeft aangericht!

Alleen dan moet die anderhalf procentpunt natuurlijk wel kloppen. En daar heb ik – na een uit de hand gelopen factcheck – ernstige twijfels bij.

Een lijk verstopt in Appendix H

Het begon met één detail dat niet klopte. De Vries schrijft in haar boek dat ze een dorp 'met 4.999 inwoners vergelijkt met eentje met 5.001 inwoners'. Maar in het onderzoek zelf doet ze iets heel anders: ze vergelijkt alle gemeenten onder 5.000 inwoners met alle gemeenten daarboven.

Nou leek mij dit niet de meest voor de hand liggende analyse: waarom niet – zoals in haar boek beschreven – gemeenten vergelijken die dicht bij die drempel van vijfduizend inwoners zaten en dus het meest op elkaar lijken, behoudens dat de ene gemeente moest bezuinigen en de ander niet?

Ik bladerde door de hoofdtekst – niets – maar eenmaal aangekomen bij Appendix H zag ik dat De Vries en haar co-auteurs wel degelijk zo'n analyse hadden gemaakt. Daar kwam alleen niks uit. Dorpen vlak onder de drempel (4.500 tot 5.000 inwoners) stemden niet significant vaker radicaal-rechts dan dorpen vlak boven de drempel (5.000 tot 5.500 inwoners).

Dat is vreemd, leek mij, zeker wanneer je die analyse zo prominent in je boek noemt – vermoedelijk omdat je 'm zelf overtuigend vindt. Maar De Vries en haar co-auteurs maakten zich weinig zorgen over dit non-resultaat. Ze schreven in de appendix dat ze 'meer vertrouwen' hadden in hun andere analyses. De redenen die ze daarvoor aandroegen kwamen op mij over als een hoop academisch handgewapper.

Nou moet je weten: het *American Journal of Political Science* verplicht auteurs hun code en data openbaar te maken. Dat maakt het makkelijk om onderzoek na te rekenen, of om er zelf iets aan toe te voegen. Ik had een podcast met De Vries in de planning, een weekend voor me, en een Claude Max-abonnement – dus ik dacht: laat ik zelf eens wat proberen!

De placeboprelude in F-mineur: ook van een suikerpil word je radicaal-rechts!

Een paar dagen later snapte ik waarom Appendix H nergens op uit draaide.

Het probleem in een notendop: De Vries claimt dat er in 2010 iets bijzonders is gebeurd in dorpen met minder dan 5.000 inwoners (die smerige gifpil van koude sanering!). Maar kijk je naar een grafiek van Italiaanse verkiezingsuitslagen naar gemeentegrootte, dan zie je geen magisch omslagpunt bij 5.000 inwoners. Je ziet een aflopende curve, die met elke voorbijgaande verkiezing steiler afloopt: hoe kleiner de gemeente, hoe radicaler rechts er gestemd wordt.

Die anderhalf procentpunt meer radicaal-rechtse stemmen in kleine gemeenten is dus niet het gevolg van een bezuinigingsoperatie in 2010. De Vries pikt een algemene trend op die daar los van staat: inwoners van kleine gemeenten slaan sowieso steeds radicaler rechts af.

Daarom leverde Appendix H ook niks op. Vergelijk je alle gemeenten onder 5.000 inwoners met alle gemeenten daarboven, dan neem je die hele aflopende curve mee – en vind je een fors verschil in radicaal-rechtse stemmen. Vergelijk je alleen gemeenten vlak onder de drempel (4.500 tot 5.000 inwoners) met gemeenten vlak erboven (5.000 tot 5.500), dan kijk je naar een piepklein stukje van diezelfde curve – en is het verschil nihil.

Daar bleef het niet bij. Het effect dat De Vries en haar co-auteurs toeschreven aan gemeentelijke bezuinigingen dook op bij elke willekeurige bevolkingsdrempel: niet alleen bij 5.000 inwoners, maar net zo goed bij 10.000, 20.000 of 50.000. Het dook op in willekeurige breukjaren: niet alleen na 2010, maar ook na 2003 of 2006. En het dook op in Frankrijk, waar zo'n hervorming nooit had plaatsgevonden. Franse dorpjes onder de vijfduizend inwoners stemden vanaf 2010 zelfs nog vaker radicaal-rechts dan Italiaanse!

Een onderzoeksmethode waarmee je overal effecten vindt – ook als er niks is gebeurd – meet niet wat ze hoopt te meten. Ook in een natuurlijk experiment moet je de gifpil namelijk kunnen onderscheiden van de placebopil. En hier bleken mensen van een suikerpil net zo radicaal-rechts te worden als van een gifpil.

Als je aan De Vries' analyse toevoegde 'hou rekening met het feit dat kleine gemeenten sowieso vaker naar radicaal-rechts gaan' verdampten de resultaten volledig.

Volstaat te zeggen dat ik er na deze exercitie niet zo zeker meer van was dat dit onderzoek 'weinig ruimte liet voor twijfel'. En de deskundigen die ik mijn bevindingen voorlegde kwamen tot hetzelfde oordeel: de onderzoeksmethode rammelt.

Nou is het op zichzelf een interessante vraag waarom inwoners van kleine gemeenten steeds vaker radicaal-rechts stemmen. Er zijn genoeg verklaringen denkbaar: progressieve hoogopgeleiden trekken naar de stad; het electoraat vergrijsst; verkiezingen gaan steeds meer over culturele thema's en inwoners van kleine gemeenten zijn altijd al cultureel conservatiever dan inwoners van grotere gemeenten en ga zo maar door.

Maar wat het ook moge zijn: het verhaal van De Vries – dat zij een zuiver causaal effect meet van een

bezuinigingsoperatie in 2010 – houdt geen stand.

Na in eerste instantie nog inhoudelijk te reageren, weigerde De Vries in te gaan op verdere vragen. ‘Geen enkel research design is zonder beperkingen,’ concludeerde ze. ‘Dank voor het delen en meedenken over deze stof.’

Na het voorleggen van dit artikel liet De Vries weten dat mijn analyse ‘feitelijke onjuistheden en methodologische problemen’ bevatte, maar dat het ‘te ver gaat om alle methodologische kwesties puntsgewijs te bespreken’. Waarom? ‘Zulke discussies vragen om een wetenschappelijk forum waarin aannames, modelspecificaties en interpretaties systematisch kunnen worden getoetst en beoordeeld.’

(Haar volledige reactie en een uitgebreider rapport met mijn bevindingen inclusief een link naar de door mij gebruikte code en data zijn onderaan het stuk te lezen. Mijn commentaar is inmiddels ook ingediend bij het *American Journal for Political Science*.)

Huisartsenpost foetsie? Wist ik niet!

Goed, dit was misschien niet het sterkste bewijs voor haar these, maar het boek leunt natuurlijk niet alleen op dit ene Italiaanse onderzoek. Hoe zit het bijvoorbeeld met Nederland?

De Vries haalt een peiling aan die ze in juni 2023 samen met Simon van Teutem (ja, die Simon van Teutem!) heeft uitgevoerd. Respondenten die de meeste verslechtering van publieke dienstverlening ervaren stemmen elf procentpunt vaker op PVV, JA21, FvD of BBB. Da’s niet misselijk!

Maar wie het onderzoek van Van Teutem leest, ziet dat dit op zijn zachtst gezegd een wat selectieve samenvatting is van de bevindingen van de peiling.

Respondenten werd de vraag gesteld: heeft u het gevoel dat er de afgelopen vijf jaar bij u in de buurt ziekenhuizen, huisartsenposten, kinderdagverblijven, bibliotheken, basisscholen of middelbare scholen zijn verdwenen? Dat gevoel blijkt een aardige voorspeller van een stem op de BBB (indertijd een grensgevalletje radicaal-rechts), maar – nogal cruciaal – ongerelateerd aan een stem op radicaal-rechtse partijen als PVV, FVD, en JA21. Waarom die in het boek op één hoop zijn gegooid is niet duidelijk.

Kiezers brengen PVV, FVD en JA21 ook niet in verband met het thema ‘opkomen voor achtergestelde regio’s’. Integendeel: meer kiezers denken dat linkse partijen voor de regio opkomen dan radicaal-rechtse partijen.

Catherine de Vries meent dat zorgen over verschraling van publieke dienstverlening worden gebotvierd op migranten. Maar in een open vraag noemt nog geen procent van de respondenten migratie als oorzaak van het verdwijnen van publieke voorzieningen.

‘Politieke vervreemding wortelt [...] in de concrete ervaring van afbraak’, schrijft De Vries. Maar in het onderzoek van Van Teutem blijkt er helemaal geen verband te zijn tussen het daadwerkelijk verdwijnen van voorzieningen en het gevoel dat voorzieningen verdwijnen. Mensen denken dat er de afgelopen vijf jaar huisartsenposten, scholen en ziekenhuizen zijn gesloten in hun buurt terwijl dat niet zo is. En andersom: ze denken dat er niks is gesloten, terwijl dat wel zo is.

De meeste mensen lijken dus geen flauw benul te hebben of publieke voorzieningen verdwijnen of niet.

De zelfgerapporteerde tevredenheid met fysieke voorzieningen en de sociale cohesie in de eigen buurt vertoont bovendien geen enkele neerwaartse trend. En – opvallend! – er zijn ook maar beperkte verschillen in de tevredenheid tussen stad en regio. Mensen in niet-stedelijke gebieden zijn inderdaad minder tevreden over het openbaar vervoer en de cultuurvoorzieningen dan mensen in de stad, maar ze zijn weer tevredener over het woningaanbod, de huisarts en het groen in de buurt. Deze verschillen nemen ook niet toe of af, maar lijken redelijk constant.

‘De afbouw van de publieke infrastructuur heeft een geografische breuklijn in de democratie getrokken’, schrijft De Vries. Maar voor de meeste kiezers blijkt deze afbouw van de publieke infrastructuur nauwelijks waarneembaar, laat staan belangrijk in het stemhokje.

Een bevinding die overigens ook herhaaldelijk in ander onderzoek naar voren is gekomen, onderzoek dat niet door De Vries wordt geciteerd. ‘Er zijn weinig aanwijzingen voor economische achteruitgang op regionaal niveau’, schrijft geograaf Bram van Vulpen in een studie. ‘En het is onwaarschijnlijk dat dit de oorzaak is van de ontevredenheid in Nederlandse regio’s.’ Ook politicologen Sarah de Lange en Tom van der Meer concluderen in hun onderzoek dat achteruitgang in voorzieningen ‘op zichzelf geen significante voorspeller is’ van radicaal-rechts steun.

Normaliseer de analyse van radicaal-rechts succes

Ik vond het dus niet zo’n goed boek: een zwakke theorie gestaafd met zwakke empirie. De Vries verheft een – in het beste geval – marginale verklaring voor radicaal-rechts succes tot de moederverklaring.

Bij anderen bleek de troostrijke gedachte dat rechts-radicalen kiezers eigenlijk dezelfde zorgen hebben als progressieve intellectuelen er wel als zoete koek in te gaan. ‘Te goed, te rijk om kort samen te vatten’, noteerde Marcia Luyten in haar Volkskrant-column over het boek van De Vries. ‘Vijfendertig jaar neoliberal marktdenken leidde tot een verschraving van publieke voorzieningen (bussen, bibliotheken, doktersposten)’ – en zo kregen Wilders en consorten de wind in de zeilen.

Het is altijd prettig wanneer de wetenschap heeft bewezen wat je toch al dacht. Maar soms zijn dat gewoon dezelfde vooroordelen, nu verpakt in geleerd jargon en moeilijke regressietabellen (*synthetic diff-in-diff estimators* – dat moet wel kloppen!).

Mij lijkt de analyse van het succes van radicaal-rechts vooral gebaat bij – om maar eens een modieus politicologenwoord te gebruiken – ‘normalisering’. Daarmee bedoel ik niet: we moeten het normaal vinden dat politieke pyromanen noodrecht willen gebruiken om grenzen te sluiten. Ik bedoel: voordat we allerlei exotische verklaringen opperen voor de opmars van radicaal-rechts, zullen we eens beginnen bij de allersimpelste?

Lees hier het commentaar dat ik heb ingediend bij het American Journal for Political Science . Zelf narekenen? De code en data vind je hier.

Reactie van Catherine de Vries

Ik waardeer de aandacht van Jesse Frederik voor mijn boek De symfonie van onvrede. In zijn stuk lopen journalistieke interpretaties van maatschappelijke en politieke ontwikkelingen door elkaar met kritiek op één specifiek wetenschappelijk artikel. Dat onderscheid is belangrijk, omdat journalistieke interpretatie niet hetzelfde is als systematische wetenschappelijke toetsing van onderzoeksresultaten.

Mijn boek betoogt niet dat migratie geen rol speelt bij de electorale steun voor radicaal-rechts, maar dat maatschappelijke veranderingen elkaar kunnen versterken en via meerdere wegen die steun beïnvloeden. Dat politieke ontwikkelingen zelden één enkele oorzaak hebben, is binnen sociaalwetenschappelijk onderzoek breed gedragen. Dat kiezers migratie belangrijk vinden, sluit andere verklaringen voor de opkomst van radicaal-rechts niet uit en roept bovendien de vraag op waarom dat zo is. Een vraag waar ik in mijn boek uitvoerig op inga. Kortom, Frederik maakt een karikatuur van mijn wetenschappelijke werk.

Tegelijkertijd bevat Frederiks analyse van het specifieke wetenschappelijke artikel feitelijke onjuistheden en methodologische problemen die relevant zijn voor zijn conclusies. Zo presenteert hij Frankrijk als controlecasus, terwijl daar in dezelfde periode wel degelijk institutionele hervormingen plaatsvonden. Daarnaast lijken verschillen in

statistische power te worden geïnterpreteerd als bewijs voor het verdwijnen van een effect, terwijl de toetsing van statistische aannames op belangrijke punten onvoldoende blijft. Frederik lijkt bovendien populatietrends te behandelen als weerlegging van een effect van de hervorming, terwijl beide processen empirisch tegelijkertijd kunnen bestaan.

Het gaat te ver om alle methodologische kwesties hier puntsgewijs te bespreken. Zulke discussies vragen om een wetenschappelijk forum waarin aannames, modelspecificaties en interpretaties systematisch kunnen worden getoetst en beoordeeld.